

МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Проведений порівняльний аналіз понять «системно важливі банки» і «соціально важливі банки». Досліджено методологію визначення системно важливих фінансових організацій та особливості їхнього регулювання. Проаналізовано якісні та кількісні методи фінансово важливих інститутів, зокрема індикативний метод, мережевий аналіз та оцінювання внеску організації в системний ризик. Ідентифіковані два підходи до визначення капіталу другого рівня: стандартизований підхід і підхід бюджетування ризиків. За стандартизованого підходу капітал розраховують на підставі рейтингової моделі за умови дефолту певної організації; за підходу бюджетування ризиків вимоги до капіталу визначаються залежно від частки компанії в сукупному системному ризику. Розрахований індекс Херфиндаля–Хиршмана за розміром капіталу і активів для української банківської системи, значення індексу показало низький рівень концентрації системи. Також висвітлено питання ідентифікації моделювання ризиків системно важливих фінансових організацій.

Ключові слова: банківська система; системно важливі фінансові інструменти; системний ризик; якісні і кількісні методи; критерії.

Постановка проблеми. Світова фінансова криза показала, що системно важливі фінансові організації є предметом особливої уваги для економік як розвинених країн, так і тих, що розвиваються. Регулювання системно важливих фінансових організацій є важливим завданням для ефективного управління фінансовими ринками. Це питання постало особливо актуально під час кризи 2008–2010 рр., коли проблеми декількох крупних учасників фінансової системи США спровокували нестійкість світової економіки. Завдання вибору ефективного та дієвого підходу до визначення та подальшого регулювання системно важливих фінансових організацій є актуальним і для України, зокрема потрібно сформулювати критерії системної важливості фінансових інститутів, і особливо банків.

Наявність адекватної правової системи необхідна для запобігання надмірному рівню ризиків діяльності великих фінансових організацій. Учасники ринку чекають, що таким компаніям буде надана державна допомога для підтримки стабільності фінансової системи. Під час економічного підйому фінансові конгломерати часто характеризуються високим рівнем розривів активів і пасивів за валютами та строками (наприклад, випадок англійського банку Northern Rock [1]), оскільки під час економічного спаду вони можуть активізувати процеси продажу активів за заниженими цінами.

Очевидно, що глобальна фінансова криза 2008–2009 років була частково кризою специфічних, системоважливих банків і інших фінансових інститутів, таких як AIG. Зараз ведеться інтенсивне обговорення проблем, які виникають, коли говорять, що такі інститути «занадто великі, щоб збанкрутіти».

Фінансова криза 2008 року є наочним прикладом того, що системний ризик стає реальним і впливає на фінансові ринки. Відмінності нормативно-правових баз різних країн очевидно, пояснити деякі з них можна тим, як криза вплинула на різні країни.

Також необхідно розрізняти такі поняття, як системно важливі банки або «дуже великі, щоб збанкрутіти» та соціально важливі банки. Системно важливі – це банки, фінансові труднощі кожного з яких (аж до дефолту) здатні завдати істотної шкоди всій банківській і – ширше – фінансовій системі країни. Негативний ефект може полягати в прояві «принципу доміно» (ланцюжок неплатежів), а також просто в дуже великих фінансових втратах значної кількості контрагентів (банків, підприємств, громадян). Забезпечення фінансової стійкості кожного з системних банків – частина рішення завдання забезпечення стійкості фінансової системи країни в цілому. Соціально важливі – це банки, фінансові труднощі кожного з яких завдають істотної шкоди (прямої та непрямої) великій кількості членів суспільства і учасників ринку. Щодо громадян, це втрата ними своїх заощаджень, зниження доступності кредитних засобів (зокрема іпотеки і споживчих кредитів). Щодо підприємств, це втрата оборотних коштів, збої в господарській діяльності через неплатежі, а також зниження доступності кредитних ресурсів для розвитку. Непряма шкода визначається скороченням робочих місць, зниженням доходів підп © О.О. Примостка, 2014 до банкрутства), появою платіжних сурогатів. Отже поняття «соціально значущий банк» і «системно значущий банк» перетинаються, проте не збігаються цілком.

Поняття «системно важливі банки» або «занадто великі, щоб збанкрутіти» («too big to fail») виникло на початку 80-х років ХХ ст. і вперше було сформульовано конгресменом США Стюартом Б.МакКінні

19 вересня 1984 р. у виступі, присвяченому порятунку банку «Континенталь Іллінойс» («Continental Illinois»), який через ризикову кредитну діяльність опинився перед загрозою неплатоспроможності.

Стан вивчення проблеми. Питання визначення системно важливих фінансових конгломератів у світовій практиці активно вивчається, як мінімум, з 2006 р. [2]. Проте сьогодні не існує однозначного підходу до їх визначення та ефективного нагляду. У квітні 2009 р. лідери «великої двадцятки» (G20) визначили, що *всі системно важливі фінансові організації, ринки і інструменти мають стати предметом відповідного регулювання і нагляду* [3].

У літературі існує декілька визначень системно важливих фінансових організацій. У роботі П.Праета пропонується таке: «Фінансова компанія може вважатися системно важливою, якщо її банкрутство або порушення її діяльності матимуть істотні негативні наслідки для фінансової системи» [4, С. 3]. Відповідно до «Дослідження фінансової стабільності» особливо важливо здійснювати нагляд за «банківськими групами, чий розмір і характер діяльності такі, що їх банкрутство або неможливість продовження діяльності з великою вірогідністю матимуть негативні наслідки для фінансового посередництва, для ефективного функціонування фінансових ринків або для інших фінансових організацій в системі» [2]. З іншого боку, Томсон у своїй роботі стверджує, що визначити фінансові конгломерати, важливі для системи, не так просто, цей процес і має будуватися з урахуванням різних джерел *системного ризику*, внаслідок чого існують різні категорії системної важливості [5].

У дослідженні МВФ *системний ризик* визначається як «ризик порушення процесу надання фінансових послуг, який викликаний пошкодженням усієї або частини фінансової системи і несе загрозу негативних наслідків для реального сектору економіки» [6]. Системний ризик може передаватися внаслідок взаємозалежності фінансових організацій (так званий «ефект зараження» (contagion effect)). Втрата довіри до великих учасників досить швидко здатна поширюватися на всю фінансову систему. Тому виявлення і нагляд за системно важливими фінансовими організаціями є актуальним питанням для підвищення макроекономічної стабільності.

Мета дослідження. Дослідити методологію визначення системно важливих фінансових інституцій та особливості їх регулювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розмір фінансової організації часто вважається основним критерієм системної значущості, але в роботі Ч.Джу 2010 р. доводиться некоректність зазначеного принципу [7]. Важливість, з погляду системного ризику, може залежати від того, наскільки баланс банку схильний до ризикових проектів. Відповідно до [8] «кожна організація має унікальний *профіль ризиків*, що робить неможливим підхід, за якого вимоги до капіталу залежать тільки від розміру організації». Крім того, малі банки також можуть бути системно важливими, якщо вони є значною частиною «натовпу» [9]. Іншими словами, якщо критична маса малих банків має однакові моделі бізнесу і в результаті цього наражається на аналогічні фактори ризику, то коливання цих чинників ризику можуть спричинити збій роботи всієї фінансової системи. Такі банки підпадають під категорію «дуже великі, щоб збанкрутіти» («too many to fail») [10].

Фінансові організації з добре диверсифікованими портфелями теж можуть стати системно важливими [7]. Для зниження ризиків шляхом диверсифікації банк такої категорії бере участь у великій кількості операцій і інвестиційних проектів, таким чином сприяючи виникненню «ефекту зараження».

Викладення основного матеріалу дослідження. Для визначення системної важливості фінансових організацій існують різні підходи (рис. 1.)

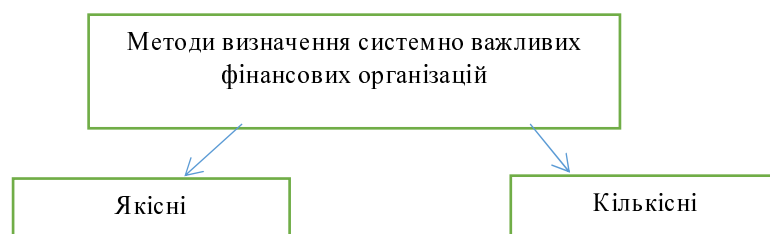

Рис. 1. Підходи до визначення системно важливих фінансових організацій

Якісний аналіз ґрунтується на декількох банківських характеристиках, таких як розмір, ступінь замінюваності, ступінь пов'язаності, структура організації [6], рівень позикових засобів («рівень важеля»), невідповідність активів і пасивів за термінами [9] та інші.

У 2009 р. Міжнародний валютний фонд (IMF) разом з Банком міжнародних розрахунків (BIS) і Радою із фінансової стабільності (FSB) провів дослідження з метою виявлення параметрів, за допомогою

яких доречно визначати системну важливість організації в різних країнах [1]. Результати показали, що в докризовий період розмір і рівень пов'язаності організацій вважалися визначальними показниками, після кризи список був доповнений рівнем позикових засобів і величиною розривів ліквідності (різницею активів і пасивів за термінами).

Якісний аналіз необхідний, але не достатній для визначення системно важливих організацій. Незважаючи на простоту і зрозумілість, якісні підходи не здатні диференціювати банки за ступенем їх важливості. Для вирішення цієї проблеми були розроблені *кількісні* методи, які включають *індикативний підхід*, *мережевий аналіз* (network analysis) і *оцінювання внеску організації в системний ризик*.

Для індикативного підходу в дослідженні МВФ пропонуються відповідні показники [6]: розмір (наприклад, сукупні активи у відсотках від ВВП, ринкова частка філіальної мережі, депозити у відсотках від сукупних активів); взаємозв'язок (наприклад, частка дочірніх компаній у сукупних активах, частка внутрішньогрупових операцій у сукупних активах, ринкова частка в платіжній системі); рівень замінюваності (наприклад, показники концентрації, ступінь унікальності фінансових послуг).

Приклад використання зазначеного методу представлений у звіті Європейського центрального банку, в якому з метою аналізу були використані дані 260 банків єврозони [2]. Для вивчення системно важливих фінансових організацій застосовується кластерний аналіз за низкою параметрів, які характеризують банківську діяльність, а саме розмір активів, пасивів, кредитного портфеля, доходів і міжбанківських активів). У результаті всі банки розбиваються на 50 кластерів, що дозволяє визначити найбільші та найважливіші для системи кредитні організації.

Індикативний підхід також використовується в роботі МВФ, але для виявлення системно важливих фінансових секторів (банківських груп) [11]. Для аналізу використовуються тільки показники розміру і пов'язаності, які визначаються залежно від обсягу фінансових активів. Досліджували 191 об'єкт (з них 187 є членами МВФ). У результаті визначили 25 (перші два кластери), які можна розглядати як системно значущі. Вони мають близько 90 % світових міжнародних інвестицій і депозитів, а також близько 80% світового ВВП.

Наступний метод виявлення системно важливих фінансових організацій полягає у вивченні банківських мереж. Основна проблема зазначеного методу – відсутність необхідних даних. Одним із напрямів у межах цього підходу є аналіз «ефекту зараження», для чого часто застосовується методологія стрес-тестування. Відповідний приклад наводиться в роботі С.Фурфіна, в якій автор розглядає наслідки банкрутства великого банку на основі даних за операціями з федеральними фондами [12]. Іншим напрямом є методологія centrality approach, яка представлена в роботах М.Бека [13] і Г. фон Пітера [14], де «центральною» банком визначають за рівнем ліквідності. З використанням теорії Маркова моделюється система платежів на основі канадської системи електронних платежів (Canada's Large Value Transfer System), а також розробляється емпіричний показник для виявлення банку з найбільшим рівнем ліквідності. У роботі Г. фон Пітера ідея centrality approach використовується для аналізу міжнародних банківських центрів [14]. Автори застосовують мережевий підхід, за яким кожен банківський центр (сукупність банків у певній країні) виступає центром мережі і зв'язок з іншим центром визначається фінансовими вимогами до організації всередині центру. Для визначення «надцентрального» (основного) банківського центру беруться такі мережеві показники: ступінь (скільки витікаючих ланок, що входять, має кожен центр), близькість (кількість ланок між двома вузлами), проміжність (частота, з якою центр розміщується між двома іншими центрами), посередництво (інтенсивність зв'язків у контексті обсягів міжнародних вимог) і престиж (важливість контрагента). Розрахунки проводяться за даними 212 банківських центрів і ще 212 небанківськими центрами. У результаті перше місце за всіма критеріями посідає Великобританія.

Третій напрям у системі кількісного підходу, полягає в оцінці внеску фінансової організації в системний ризик. Тут існує два напрями. В рамках першого спочатку оцінюється системний ризик, який потім розподіляється на учасників (метод «зверху–вниз», від англ. «top-down»), тоді як в рамках другого спочатку оцінюється внесок кожної організації (методологія «знизу–вгору», від англ. «bottom-up»). Але такі методи вимагають добре розвинених фінансових ринків, крім того, вони не враховують структуру фінансових компаній. І не зважаючи на те, що ці підходи лише розробляються, розглянемо їх детальніше.

Підхід «знизу–вгору» наведений в статті Т.Адріана і М.Бруннермайера, в якій пропонується використовувати вимірювання CoVaR [9]. CoVaR – це оцінка межі втрат ризиків усієї банківської системи за умови банкрутства певної організації. Граничний внесок однієї організації може бути отриманий як різниця між межею втрат ризиків банківської системи, розрахованої за нормальних умов (VAR), і межею втрат ризиків, розрахованої за умови банкрутства однієї організації. Автори пропонують оцінювати CoVaR за допомогою квантильної регресії. Аналізуючи детермінанти внеску організації в системний ризик, виявляються основні визначальні чинники: рівень позикових засобів, величину розриву активів і пасивів за термінами і величиною активів організації.

Підхід «знизу–вгору», за яким передбачається, що всі банки наражаються на одні й ті ж чинники ризиків, наведений у роботах М.Сеговіано і К.Гудхарта [15], Н.Тарашева та ін. [16], Хуанга та ін. [17],

Ч.Джу [7]. М.Сеговіано і К.Гудхарта автори розробляють ряд показників банківської стабільності, розглядаючи банківський сектор як портфель найбільших банків. Для оцінки системної важливості пропонується використовувати такий показник: «вірогідність (РАО) того, що хоч би один банк стане неплатоспроможним під час банкрутства певного банку». Цей показник був модифікований в роботі Ч.Джу, де як міра системної важливості виступає індекс системної дії (SII). Цей індекс показує, скільки банків можуть стати неплатоспроможними під час банкрутства певного банку. Для аналізу використовується теорія екстремальних значень. Результати показали, що SII змінюється від банку до банку, тоді як РАО має приблизно однаково високі значення для всіх фінансових організацій. Проте, як сказано в роботі Ч.Джу, SII також має недолік: він не показує розміри банку, який може стати неплатоспроможним, таким чином, рівень системної важливості не може бути визначений, спираючись тільки на цей показник.

У статті Х.Хуанга та ін. запропонована методологія побудови індексу SII, при цьому банківський сектор розглядається як портфель неоднорідних банків [17]. Для визначення банківських характеристик, що впливають на внесок банку в сукупний ризик, проводиться аналіз панельних даних. Робиться висновок, що внесок в ризик в основному залежить від розміру банку, тоді як «ефект зараження» – від кореляції (парна кореляція між банком і рештою всіх банків).

Наступний метод у межах підходу «знизу–вгору» полягає у використанні вектора Шеплі (Shapley value), який ґрунтовно досліджується у роботі Н.Тарашева та ін. [16]. Вектор Шеплі використовується для вирішення проблеми розподілу виграшу в теорії ігор. Оцінюючи системну важливість банку, вектор Шеплі можна застосовувати для аналізу того, як розподілити сукупний ризик серед фінансових організацій, а системна важливість тоді буде пропорційною внеску кожного учасника у системний ризик. Проте під час дослідження реальних даних розрахунки можуть бути досить складними, якщо в системі X банків, то необхідно проаналізувати $2X$ підсистем з погляду їх внеску в сукупний ризик.

Слід зазначити, що М.Дрехманн і Н.Тарашев використовують методи «знизу–вгору» і «згори–вниз» для оцінки системної значущості, а також, застосовуючи регресійний аналіз, доводять, що такі параметри, як розмір банку (обсяг його зобов'язань перед небанківськими кредиторами), обсяг кредитів на ринку міжбанківських послуг, виступають надійними показниками системної важливості [18].

Вказані вище методології можуть використовуватися для встановлення вимог до капіталу і відповідний приклад наведений у дослідженні С.Готьє та ін. [19]. Автори розглядають компонентний і інкрементний (incremental) VAR, вектор Шеплі і CoVaR. Розрахунки проводяться для канадської банківської системи за даними шести найбільших банків, чії активи становлять близько 90,0 % сукупних активів у секторі. Основний результат полягає в тому, що перерозподіл капіталу відповідно до показників системної важливості зменшує вірогідність одночасного дефолту банків, а відмінність у показниках рівнів капіталу для окремого банку та середнього за системою може досягати на 50 %.

Ще один спосіб зміни вимог до капіталу запропонований в роботі В.Ачарії та ін., де запропоновано встановлювати вищі страхові внески за депозитами для великих банків [20]. У дослідженні мова йде про те, що всі додаткові регулятивні вимоги мають розглядатися як «безперервна висхідна функція від певних показників системної важливості» [21]. В аналітичному огляді Європейського центрального банку обговорюється податок, що стягується із організації залежно від її внеску у системний ризик [22].

У дослідженні МВФ розглядаються два підходи до встановлення додаткового рівня капіталу: стандартизований підхід і підхід бюджетування ризиків (risk-budgeting approach) [23]. За стандартизованого підходу капітал розраховується на основі рейтингової моделі, де рейтинг будується залежно від розміру зменшення сукупного капіталу системи за умови дефолту певної організації, а результати залежать від відносного розміру компанії та від стадії економічного циклу. Щоб уникнути проблеми проциклічності, пропонується використовувати найвищий протягом циклу рейтинг системного ризику організації. У межах підходу бюджетування ризиків вимоги до капіталу встановлюються залежно від внеску компанії в сукупний системний ризик. Надбавка на капітал розглядається як функція від граничного внеску в системний ризик (наприклад, можна використовувати інкрементний VAR) і вірогідність дефолту. Для розрахунку системного ризику можуть застосовуватися вказані раніше підходи.

Важливим питанням при ідентифікації системно важливих фінансових організацій є моделювання їх ризиків. Це питання розглядається в роботах А.Курітзеса та ін. [24], Дж.Розенберга і Т.Шуерманна [25], Х.Елсінгера та ін. [26]. У статті А.Курітзеса пропонується використовувати метод «будівельних блоків», відповідно до якого ризики агрегуються на трьох рівнях: окремі ризики усередині кожного чинника ризику, різнофакторні ризики усередині окремих видів бізнесу і, нарешті, різні види бізнесу. Основне припущення ґрунтується на сукупному нормальному розподілі ризиків.

У результаті кризи 2008–2009 рр. влади багатьох країн звернули особливу увагу на питання регулювання системно важливих фінансових організацій. У роботі Е.Моррісона стверджується, що створення окремого органу, відповідального за управління системним ризиком і системно важливими організаціями, є найбільш ефективним рішенням [28]. У звіті Financial Services Authority (FSA) обговорюється

концепція плану дій у разі неплатоспоможності («living will») [21]. Банки повинні мати план дій на період кризи, включаючи пошук альтернативних джерел фінансування, продаж частини активів, а також план щодо збільшення капіталу. З іншого боку, регулятивні органи також повинні бути готові до усунення проблем у зв'язку з дефолтом компанії з тим, щоб зменшити втрати для кредиторів і платників податків. Існують різні пропозиції щодо обмеження розмірів і спектра діяльності системно важливих фінансових організацій.

Важливо зазначити, що проблема системно важливих фінансових організацій аналізується в основному в контексті розвинених країн або світових ринків. Наприклад, у роботі Т.Андріана і М.Бруннермайера модель CoVaR застосовується до даних американських комерційних банків, брокерів і страхових компаній [9]. У звіті МВФ проводиться аналіз системних значущих фінансових секторів світового ринку [11]. У роботі М.Сеговіано і К.Гудхарта розрахунки здійснюються для найбільших банків Америки і Європи, а також для організацій країн Латинської Америки, Східної Європи і Азії [15]. Більш того, багато досліджень зосереджені на теоретичних моделях і здійснюють розрахунки на основі штучно змодельованих банківських систем. Так, К.Джу використовує як приклад банківський сектор, що складається з 28 банків США [7]. Методологія, розроблена Н.Тарашевим та ін., спочатку застосовується до гіпотетичної системи, що складається з 20 банків, і тільки потім – до реальних даних 20 найбільших міжнародних фінансових організацій [16]. У роботі Х.Хуанга та ін. аналізується група з 22 найбільших азійських і тихоокеанських банків [17].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Однією з найбільш актуальних проблем, що постають перед українською економікою, є формування банківської системи, яка відповідає сучасним потребам розвитку країни, включаючи необхідність вирішення завдань в галузі структурної перебудови виробництва. Тим часом сьогоденний стан української банківської системи продовжує залишатися досить складним. Для української банківської системи питання вибору підходів до визначення системно важливих банків є нагальним, оскільки рівень концентрації банківського капіталу є досить високим (табл. 1). Проведені розрахунки індексу концентрації трьох, п'яти, десяти найбільших банків України з метою визначення рівня ринкової концентрації банків.

Таблиця 1

Рівень концентрації капіталу в банківському секторі

Країна	Концентрація у банківському секторі станом на 01.01. 2013 р., %		
	CR3	CR5	CR10
США	0,15	0,623	0,638
Німеччина	0,22	0,31	0,46
Росія	0,38	0,44	0,53
Австрія	0,53	0,64	0,77
Італія	0,27	0,4	0,54
Японія	0,39	0,51	0,56
Україна	0,31	0,38	0,53

Індекс Херфіндаля–Хіршмана у 2012 р. за розміром капіталу та активів свідчить про низький рівень концентрації системи (табл. 2.)

Таблиця 2

Рівень концентрації ринку банківських послуг України

Кількість банківських установ	Капітал	Активи
3	0,033902	0,03531
5	0,036252	0,038444
10	0,040597	0,042483

Індекс Херфіндаля–Хіршмана має значення від 0 до 1, з такою шкалою градації рівня концентрації:

- 1) 0 – мінімальна концентрація;
- 2) від 0 до 0,1 – низький рівень концентрації;
- 3) від 0,1 до 0,18 – середній рівень концентрації;
- 4) понад 0,18 – високий рівень концентрації.

За наявності на ринку одного банку, тобто повної монополії, індекс Херфіндаля–Хіршмана дорівнюватиме 1.

Формально коефіцієнти концентрації та індекс Херфіндаля–Хіршмана свідчать про конкурентний характер відносин між банківськими установами, оскільки частка перших трьох, п'яти, десяти банків є цілком прийнятною, щоб не вважати цей ринок монополізованим.

Але донедавна питання системно важливих банків не було висвітлено на законодавчому рівні, і тільки з прийняттям доповнень до Закону України «Про банки і банківську діяльність» законодорець визначив, що «системно важливий банк – це банк, який відповідає критеріям, встановленим Національним банком України, діяльність якого впливає на стабільність банківської системи [29]. НБУ, в свою чергу, поки що лише дав загальне визначення критеріїв, за якими банки належати до такої категорії – розмір банку, ступінь фінансових взаємозв'язків, напрямів діяльності [30]. Очевидно, що нечіткість формулювання критеріальної бази потребує розробки дієвого механізму визначення категорії системно важливих банків з метою створення спеціальної системи нагляду з боку НБУ.

Список використаної літератури:

1. IMF/BIS/FSB. Guidance to Assess the Systemic Importance of Financial Institutions, Markets and Instruments: Initial Considerations. – Background Paper. – 2009.
2. ECB. December 2006 Financial Stability Review.
3. G20. G20 Declaration On Strengthening The Financial System. – 2009.
4. *Praet P.* Macro-prudential and financial stability statistics to improve financial analysis of exposures and risk transfers / *P.Praet* // Fifth ECB Conference on Statistics on «Central Bank statistics: What did the financial crisis change». – 2010.
5. *Thomson J.B.* On Systemically Important Financial Institutions and Progressive Systemic Mitigation / *J.B. Thomson* // Policy discussion paper. – 2009.
6. IMF/BIS/FSB. Guidance to Assess the Systemic Importance of Financial Institutions, Markets and Instruments: Initial Considerations. – 2009.
7. *Zhou C.* Are Banks Too Big to Fail? Measuring Systemic Importance of Financial Institutions / *C.Zhou* // International Journal of Central Banking. – 2010.
8. IIF. Systemic Risk and Systemically Important Firms: An In-tegrated Approach. London and Washington DC. – 2010.
9. *Adrian T.* CoVaR. Federal Reserve Bank of New York Staff Reports / *T.Adrian, M.Brunnermeier.* – 2010.
10. *Acharya V.* Too Many to Fail - An Analysis of Time-inconsistency in Bank Closure Policies / *V.Acharya, T.Yorulmazer* // Bank of England Working Paper 319. – 2007.
11. IMF. Integrating Stability Assessments Under the Financial Sector Assessment Program into Article IV Surveillance: Background Material. – 2010.
12. *Furfine C.* Interbank Exposures: Quantifying the Risk of Contagion. BIS Working Papers / *C.Furfine* 70. – 1999.
13. *Bech M.* Which Bank Is the «Central» Bank? An Application of Markov Theory to the Canadian Large Value Transfer System / *M.Bech, J.Chapman, R.Garratt* // Federal Reserve Bank of New York Staff Reports 356. – 2008.
14. *G. von Peter* International banking centres: a network perspective / BIS Quarterly Review. – 2007.
15. *Segoviano M., Goodhart C.* Banking Stability Measures / *M.Segoviano, C.Goodhart* // IMF Working Paper 09/4. – 2009.
16. *Tarashev N.* The systemic importance of financial institutions / *N.Tarashev, C.Borio, K.Tsatsaronis.* – BIS Quarterly Review. – 2009.
17. *Huang X.* Assessing the systemic risk of a heterogeneous portfolio of banks during the recent financial crisis / *X.Huang, H.Zhou, H.Zhu* // BIS Working Papers 296. – 2010.
18. *Drehmann M.* Systemic importance: some simple indicators / *M.Drehmann, N.Tarashev* // BIS Quarterly Review. – 2011.
19. *Gauthier C.* Macroprudential Regulation and Systemic Capital Requirements / *C.Gauthier., A.Lehar, M. Souissi* // Bank of Canada Working Paper 4. – 2010.
20. *Acharya V.* Systemic risk and deposit insurance premiums / *V.Acharya, J.Santos, T.Yorulmazer* // Economic Policy Review, Federal Reserve Bank of New York. – 2010.
21. FSA. A regulatory response to the global banking crisis: systemically important banks and assessing the cumulative impact. Turner Review Conference Discussion Paper 09/4. – 2009.
22. ECB. June 2010 Financial Stability Review.
23. IMF. Meeting New Challenges to Stability and Building a Safer System / Global Financial Stability Report. – 2010.

24. *Kuritzkes A.* Risk Measurement, Risk Management, and Capital Adequacy in Financial Conglomerates / *A.Kuritzkes, T.Schuermann, S.M. Weiner.* – Brookings-Wharton Papers on Financial Services 2003. – № 1.
25. *Rosenberg J.V.* general approach to inte-grated risk management with skewed, fat-tailed risks / *J.V. Rosenberg, T.A. Schuermann* // *Journal of Financial Econometrics.* 2006. – № 79.
26. *Elsinger H.* Risk Assessment for Banking Systems / *H.Elsinger, A.Lehar, M.Summer* // *Management Science.* 2006. – № 52.
27. *Morrison E.R.* Is the Bankruptcy Code an Adequate Mechanism for Resolving the Distress of Systemically Important Institutions? / *E.R. Morrison* // *Temple Law Review.* – 2009. – № 82.
28. IIF. Systemic Risk and Systemically Important Firms: An Integrated Approach / London and Washington DC. – 2010.
29. Закон України № 1586-VII (1586-18) від 04.07.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
30. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>

ПРИМОСТКА Олена Олександрівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри банківської справи ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

Наукові інтереси:

– проблеми розвитку банків в умовах глобалізації.

Тел.: (067)791–86–95.

E-mail: Helen_prymostka@mail.ru.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2014.